

จิตรกรรมประยุกต์

Applied Painting

จิรวัดน์ การนอก
Jirawat Kannok

จิตรกรรมประยุกต์ หมายถึง จิตรกรรมประยุกต์ที่แสดงออกด้านอารมณ์ ความรู้สึกการสื่อความหมาย ด้วยการสร้างสรรค์เนื้อหา รูปแบบ และกลวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ผลที่เกิดขึ้นมีความแปลกใหม่ การวาดเส้นสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่ต้องผ่านการกลั่นกรองจากการเห็นและการรับรู้ กระบวนการวาดเส้นสร้างสรรค์ประกอบด้วย การรับรู้ จินตนาการและประสบการณ์ภาพพิมพ์มีความสัมพันธ์งานวาดเส้นสร้างสรรค์ เพราะกลวิธีการทำแม่พิมพ์และผลสำเร็จของงานภาพพิมพ์แสดงคุณค่าความงามและสุนทรีย์คล้ายงานวาดเส้นสร้างสรรค์ การวาดเส้นสร้างสรรค์แบ่งตามความมุ่งหมายได้ 2 ประเภท คือ การวาดเส้นสร้างสรรค์ด้านจิตรศิลป์ และการวาดเส้นสร้างสรรค์ด้านประยุกต์ศิลป์การวาดเส้นสร้างสรรค์ด้านจิตรศิลป์ เป็นการสร้างสรรค์เพื่อคุณค่าความงามและสุนทรีย์ แบ่งได้ 3 ประเภท คือ แบ่งตามความมุ่งหมายของการสร้างสรรค์ ศิลปะ แบ่งตามเนื้อหาที่ถ่ายทอด แบ่งตามรูปแบบที่ถ่ายทอดการวาดเส้นสร้างสรรค์ด้านประยุกต์ศิลป์ เป็นการสร้างสรรค์เพื่อใช้ประโยชน์ เป็นการประยุกต์ศิลปะเข้าไปในผลผลิตที่มุ่งประโยชน์ใช้สอย ได้แก่ ภาพประกอบ ภาพโฆษณาการออกแบบเครื่องแต่งกาย และการตกแต่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

ความคิดสร้างสรรค์ในการวาดเส้นสร้างสรรค์ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนางานมีความหมาย ดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดริเริ่มของมนุษย์ที่แสดงถึงความสามารถพิเศษของสมองในการพยายามคิดให้แปลกและแตกต่างไปจากเดิม เพื่อนำไปสู่สิ่งใหม่
2. ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถทางสมองในการคิดได้กว้างไกล หลายนแง่มุมหลายทิศทาง เป็นความคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) ความคิดแบบอเนกนัยเป็นกระบวนการคิดทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ รวมถึงการคิดแนวทางในการแก้ปัญหาให้ลุล่วง อันจะนำไปสู่การคิดประดิษฐ์ สร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ ส่วนความคิด เอกลักษณ์ เป็นความคิดสรุปเพียงหนึ่งเดียวจากข้อมูลต่าง ๆ
3. ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความสามารถคิดโยงสัมพันธ์สิ่งต่าง ๆ ที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กันต่อไปได้เรื่อย ๆ ยิ่งคิดเชื่อมโยงได้มากยิ่งบ่งชี้ว่ามีศักยภาพของความคิดสร้างสรรค์มาก การโยงความสัมพันธ์ของสื่อวัสดุชนิดต่าง ๆ กลวิธี ได้แก่ การโยงความสัมพันธ์ กลวิธีทางคณิตศาสตร์กับการสร้างรูปแบบงานศิลปะของเอชเชอร์ การคิดค้นหลักทัศนียภาพวิทยา

4. ความคิดสร้างสรรค์ คือ จินตนาการที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาที่มนุษย์ประสบอยู่ความคิดในการจินตนาการจึงเป็นลักษณะสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่จะนำไปสู่การประดิษฐ์หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ผลผลิตสร้างสรรค์ (Creative Product) มีลักษณะโครงสร้างหรือรูปแบบของความคิดที่เป็นได้ทั้งรูปธรรมและนามธรรม ที่มีคุณค่าต่อผู้สร้างสรรค์ สังคมและวัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์นั้นไม่จำเป็นต้องเป็นขั้นสูงสุดยอดหรือสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมาเสมอไป (อารี พันธมณี, 2543) ความคิดสร้างสรรค์มีหลายประเภทและหลายระดับ ดังนี้

1. คิดแบบค้นพบ (Discovery) เป็นการคิดค้นพบสิ่งใหม่ ทฤษฎีใหม่ ได้แก่ การค้นพบทฤษฎีแรงดึงดูดของโลก การค้นพบสีในแสงธรรมชาติ (Spectrum) ของเซอร์ไอแซคนิวตันการ กำหนดทฤษฎีสัดส่วนของมนุษย์โดยวิตรูวิอุส (Vitruvius) การกำหนดหลักทัศนียภาพวิทยา(Perspective) โดยอากาคาทუს จิตรกรแห่งเอเธนส์ ทฤษฎีเกสโตลท์เรื่องการมองเห็นและการรับรู้ เป็นต้น

2. คิดเชิงนวัตกรรม (Innovative) เป็นการคิดประยุกต์หลักการหรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์มาบูรณาการกับวัสดุให้เกิดคุณค่าในการใช้งาน อำนวยความสะดวกหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้แก่การนำทฤษฎีการ

เส้นทางของคลื่นมาสร้างโทรทัศน์ การนำ สัตว์ส่วนของมนุษย์มาใช้ในการวาดภาพหรือออกแบบสิ่งของเครื่องใช้ให้เหมาะสมกับการใช้งาน การนำ าทฤษฎีสี่แสงที่ค้นพบมาสร้างงานศิลปะอิมเพรสชันนิสม์ การรับรู้เกี่ยวกับสีในงานโฆษณา และการวาดภาพสีน้ำมันตอนกลางคืนของฟินเซนต์ฟานก็อก เป็นต้น

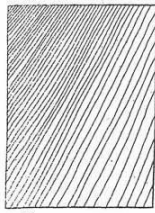

3. คิดเชิงสังเคราะห์ใหม่ (Synthesis) เป็นความคิดที่นำสิ่งที่มีอยู่เดิมมาบูรณาการให้เกิดสิ่งใหม่ ได้แก่ การนำหลักการของเกสโตลท์มาใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะของอาร์คิมโบโลโต และเอชเซอร์ ตลอดจนการนำไปใช้ในการออกแบบงานด้านประยุกต์ศิลป์ เป็นต้น

กระบวนการของการสร้างสรรค์

การวาดเส้นขั้นพื้นฐาน เป็นการทำความเข้าใจในเนื้อหาของวัตถุสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นการมองแบบวิเคราะห์ ส่วนประกอบของวัตถุ ลักษณะต่าง ๆ ของวัตถุ มุมมองที่จะถ่ายทอด ได้แก่ โครงสร้างรูปทรง พื้นผิว แสงเงาและทัศนียภาพ เป็นต้น โดยนำหลักองค์ประกอบศิลป์ หลักการจัดภาพมาใช้ในการจัดองค์ประกอบ การวาดเส้นขั้นพื้นฐานจึงเป็นการถ่ายทอดรูปแบบตามธรรมชาติหรือตามความเป็นจริงส่วนการวาดเส้นสร้างสรรค์เป็นการพัฒนาขั้นตอน กลวิธี หรือวิธีการมองแบบต่าง ๆ ได้แก่เป็นรูปทรงเหลี่ยม เป็นแสงและเงา กลวิธีจุด กลวิธีเส้นแบบต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาในระดับสูงที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ที่มีลักษณะเฉพาะตน

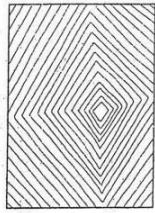
การวาดเส้นสร้างสรรค์จึงมิใช่เพียงการถ่ายทอดสิ่งที่ตามองเห็นออกมาเป็นภาพเท่านั้นแต่ระหว่างกระบวนการมองเห็นและการรับรู้ได้ผ่านการคิดกลั่นกรองอันซับซ้อนของสมองคิดพัฒนาสิ่งที่มองเห็นในธรรมชาติหรือจินตนาการ ที่จะถ่ายทอดสิ่งที่มองเห็นและรับรู้ออกมาเป็นภาพด้วยรูปแบบ มุมมอง ความรู้สึก และกลวิธีการสร้างสรรค์

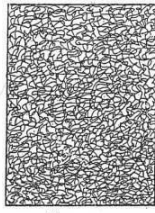
Непрерывная линия

Эффект гравировки

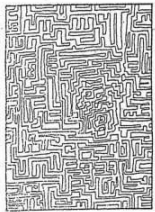
Геометрический узор

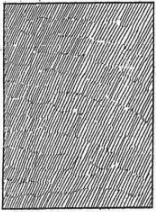
Завитки

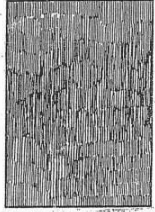
Петлеобразные завитки

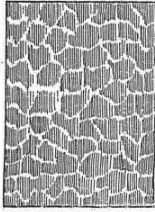
Сетчатый узор/заштук

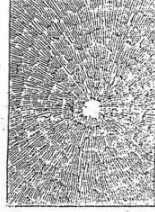
Отдельные группы параллельных штрихов

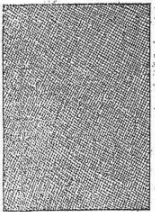
Слои параллельных линий

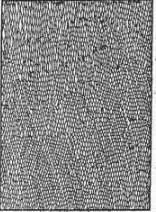
Сетчатый узор штрихов

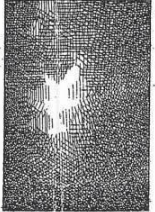
Радиальная штриховка

Перекрестная штриховка (B1)

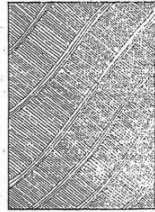
Перекрестная штриховка (B2)

Перекрестная штриховка (B3)

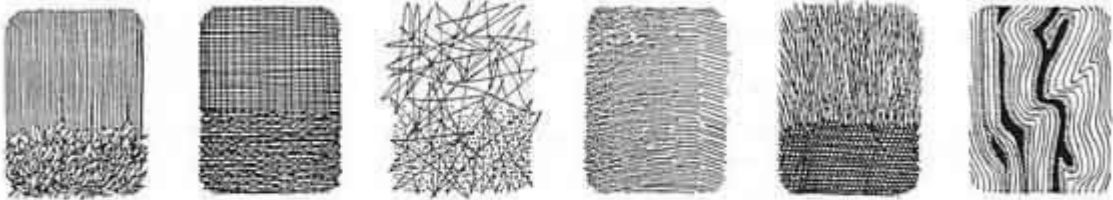
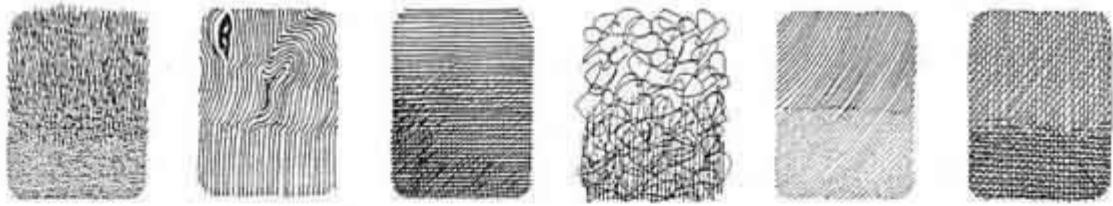

Симметричное переплетение (B1)

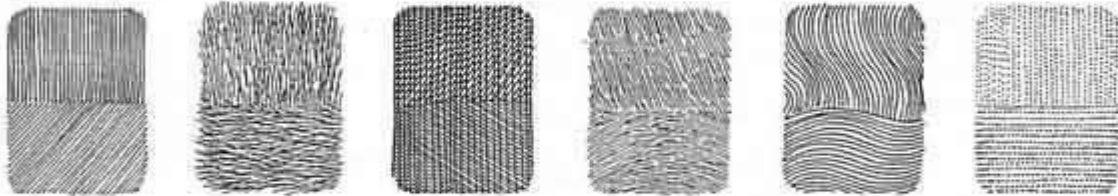

Симметричное переплетение (B2)

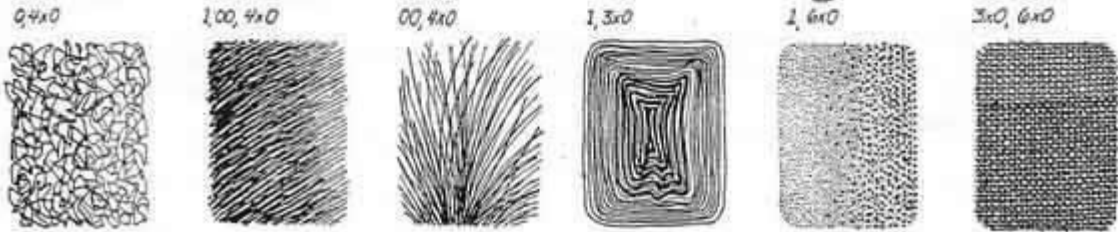
Contrast of texture

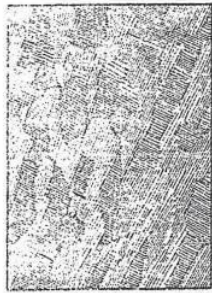
Contrast of line direction

Contrast of pen nib sizes

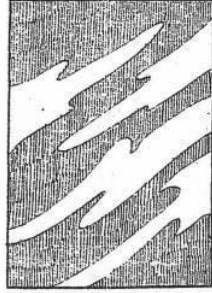
การวาดเส้นสร้างสรรค์ จะต้องรู้จักเลือกกลวิธีและมุมมอง ที่จะนำเสนอโดยเลือกเน้นสิ่งสำคัญที่
จำเป็นในการถ่ายทอด (ถนอมจิตร ชูม่วงค์, 2550)

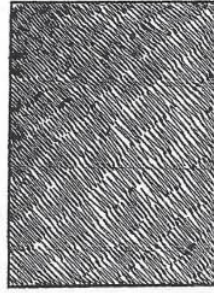
Неоднородное переплетение

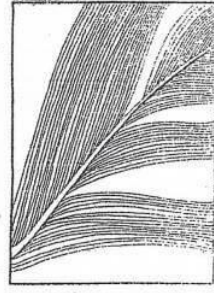
Волнообразные и зигзагообразные линии (B1)

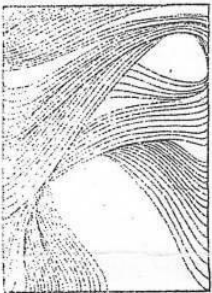
Волнообразные и зигзагообразные линии (B2)

Волнообразные и зигзагообразные линии (B3)

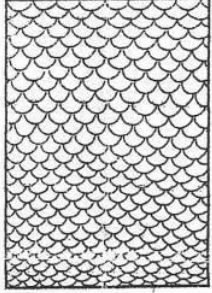
Сходящиеся и расходящиеся линии (B1)

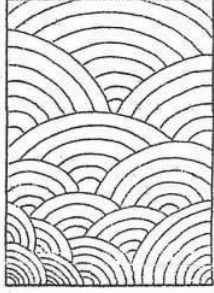
Сходящиеся и расходящиеся линии (B2)

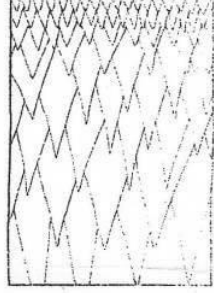
Сходящиеся и расходящиеся линии (B3)

Петли и чешуйки (B1)

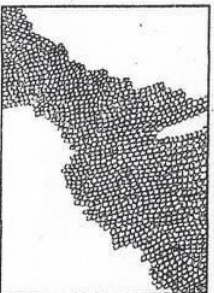
Петли и чешуйки (B2)

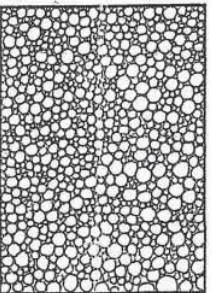
Петли и чешуйки (B3)

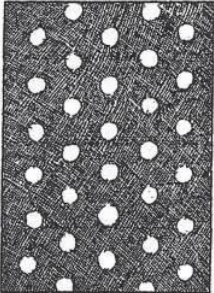
Точки (B1)

Точки (B2)

Кружочки, пузырьки и квадратики (B1)

Кружочки, пузырьки и квадратики (B2)

Сплошной черный

ส่วนประกอบของการสร้างสรรค์

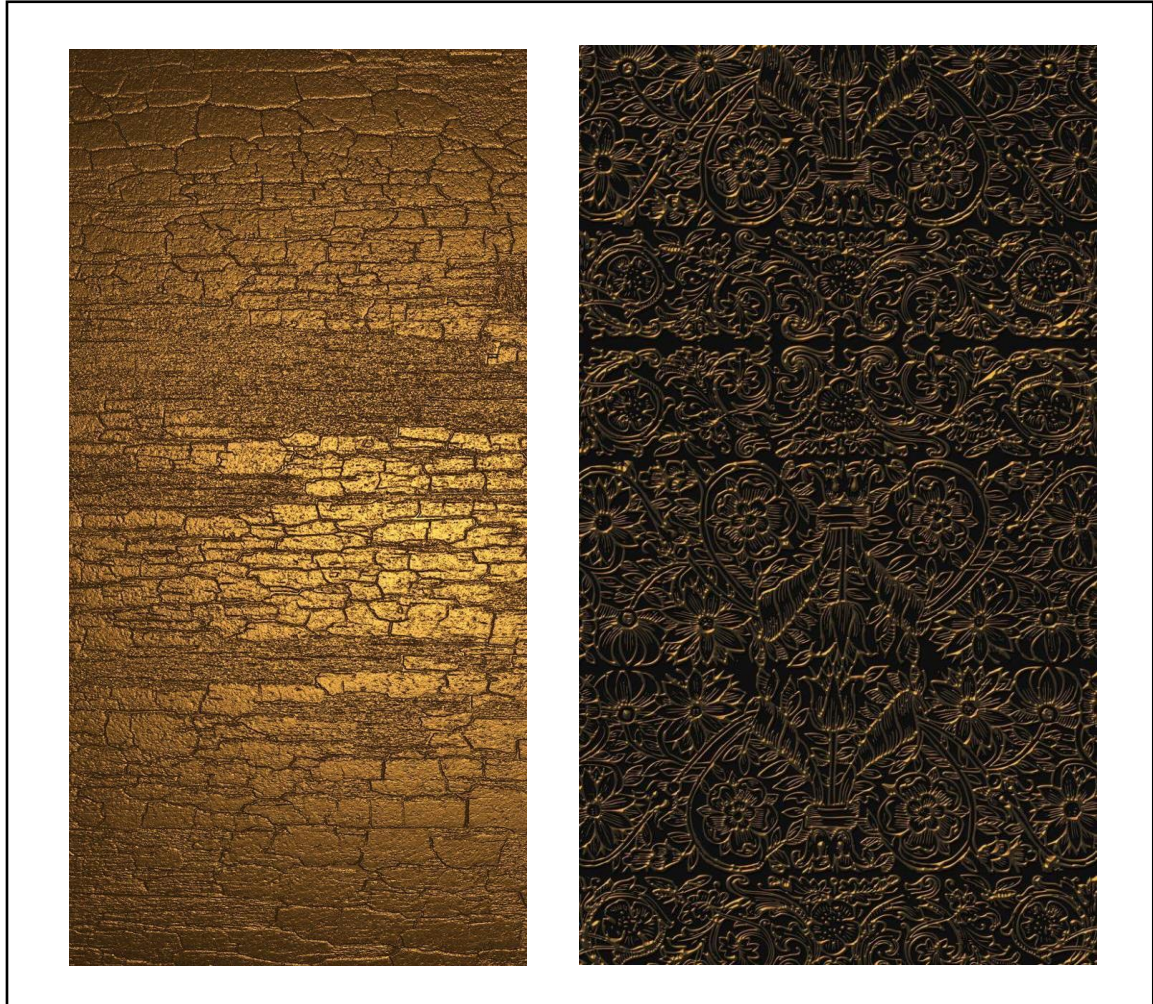
การสร้างสรรค์เป็นพฤติกรรมสำคัญของมนุษย์ในการต้องการสร้างสิ่งใหม่หรือปรับเปลี่ยนสิ่งเดิมให้ดีขึ้น ส่วนประกอบที่สำคัญของการสร้างสรรค์มีดังนี้

1. การรับรู้ (Perception) การรับรู้เป็นส่วนประกอบแรกของมนุษย์ เราจะพบว่าผู้มีความคิดสร้างสรรค์ มักเป็นผู้ที่มีประสบการณ์พบเห็นสิ่งต่าง ๆ มากมาย มีการรับรู้และพยายาม

สังเกตสิ่งต่าง ๆ จากการรับรู้ นั้น

2. จินตนาการ (Imagination) จินตนาการเป็นผลมาจากการสังเคราะห์รับรู้ทั้งหมดด้วยประสาทสัมผัสต่าง ๆ ของมนุษย์ผสมผสานกับความคิดในการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ด้วยลักษณะที่แตกต่างจากเดิม

3. ประสบการณ์ (Experience) ประสบการณ์เป็นผลจากการรับรู้ในการเรียนรู้และเก็บสั่งสมไว้ ประสบการณ์มีความสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และการแก้ปัญหา ประสบการณ์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ (สุชาติ เถาทอง, 2536)

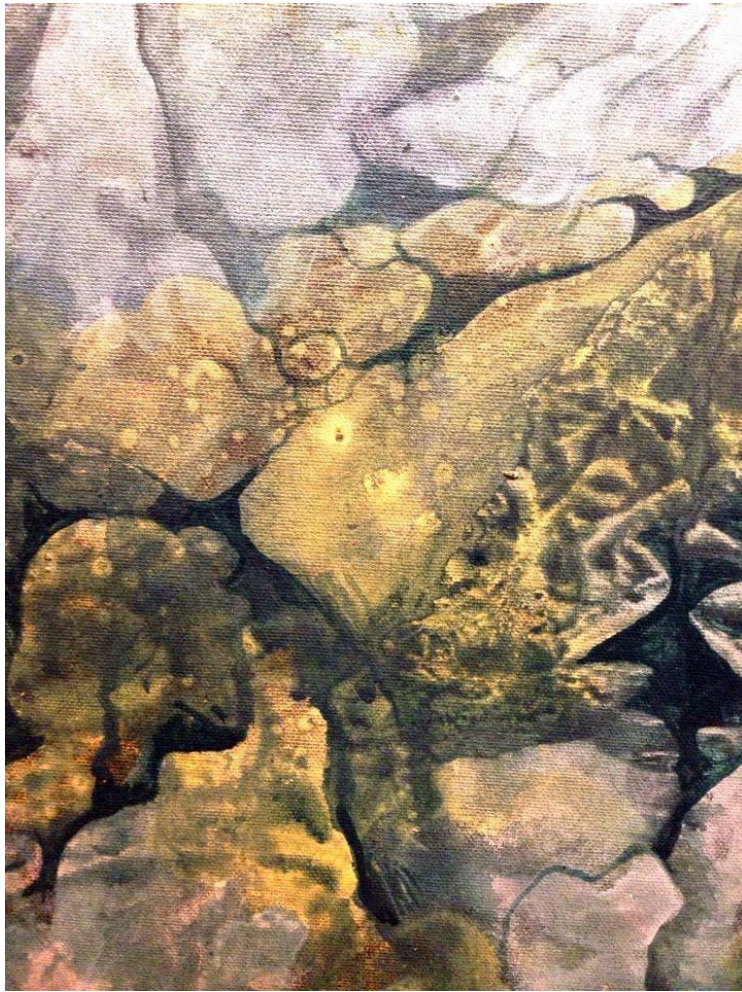
ขั้นตอนของการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ศิลปะรวมถึงการวาดเส้นสร้างสรรค์ มีกระบวนการขั้นตอนในการสร้างสรรค์ที่สอดคล้องต่อเนื่องกันตั้งแต่เริ่มต้นจนปรากฏผลสำเร็จ ดังนี้

1. รูปความคิดหรือมโนคติ (Idea) เป็นสิ่งบังตาใจที่เกิดจากประสบการณ์ การรับรู้ และปรัชญาชีวิตของศิลปินหรือผู้สร้างสรรคงานศิลปะที่มีต่อสภาพแวดล้อมและสังคม
2. ความคิดรวบยอดหรือแนวความคิด (Concept) เป็นการรวมตัวของมโนคติที่หลากหลายเข้าด้วยกัน เป็นแนวความคิดที่ชัดเจน เป็นหลักสำคัญ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของการสร้างสรรค์งาน
3. โครงสร้างของรูปทรงที่สอดคล้องกับแนวคิดและการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกด้วยรูปแบบ วัสดุ กลวิธีที่เหมาะสม แสดงบุคลิกเฉพาะตัว (ชลุด นิมเสมอ, 2534)

การควบคุมและการกำหนดเนื้อหาหรือแนวทางการสร้างสรรค์ที่มีแนวคิดเป็นหลักสำคัญย่อมจะทำให้เห็น
ทิศทางได้ชัดเจน ความคิดใหม่และแนวความคิด เป็นแนวทางการวาดเส้นสร้างสรรค์นอกจากมุ่งเน้นเรื่อง

การแสดงออกทางความคิดแล้วอาจแสดงออกโดยสร้างค่าน้ำหนัก พื้นผิวเพื่อสร้างมิติ ความแตกต่าง ความกลมกลืนของรูปและพื้น

กลวิธีการวาดเส้นสร้างสรรค์

เทคนิค (Technique) หรือกลวิธี หมายถึง กระบวนการทั้งหมดในการทำงานสร้างสรรค์และความชำนาญเชิงช่างกลยุทธ์ของศิลปินในการใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในการทำงานศิลปะให้ได้ผลดี (ไมเยอร์, 2540) กลวิธีการวาดเส้นสร้างสรรค์นอกจากใช้วัสดุชนิดเดียว ยังมีการใช้วัสดุหลายชนิดร่วมกันอีกด้วย การวาดเส้นสร้างสรรค์มีวิธีการแสดงรูปและค่าน้ำหนัก แสง เงา เพื่อให้บรรลุผลตามที่ต้องการหลายวิธี ดังนี้

การวาดแบบจุด (Blot Drawing or dot Drawing) เป็นวิธีการสร้างค่าน้ำหนักเงา ด้วยวิธีป้าย แต้ม และ เป็นจุด นิยมใช้หมึก ทาให้เกิดรอยต่าง หรือใช้วิธีวาดเป็นจุด สร้างค่าน้ำหนักแสง เงา (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2555)

